

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
Кафедра наук про здоров'я**

ЗАТВЕРДЖУЮ
декан факультету здоров'я та фізичного виховання
Едуард СИВОХОП
(прізвище, ініціали)
2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ ВІКТИМОЛОГІЇ»

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Клінічна психологія
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Ужгород - 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «**Основи віктимології**» для здобувачів вищої освіти спеціальності **053 Психологія** освітньої програми «**Клінічна психологія**».

Розробник: Анна ІВАЦЬ-ЧАБІНА, викладач кафедри наук про здоров'я

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри наук про здоров'я

Протокол № 16 від «24» серпня 2024 року

В/о завідувача кафедри Мар'яна ДУБ

Схвалено науково-методичною комісією факультету здоров'я та фізичного виховання

Протокол № 12 від «24» серпня 2024 року

Голова науково-методичної комісії Фелікс ФІЛАК

© Іваць-Чабіна А.Р., 2024

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС - 4	Рік підготовки	
Загальна кількість годин - 120	4-й	4-й
Кількість модулів - 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3,1 самостійної роботи студента – 3,1	7-й	
	Лекції:	
	20	
	Практичні:	
	40	
Вид підсумкового контролю - залік	Лабораторні	
Форма підсумкового контролю - усно	Самостійна робота	
	60	

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «**Основи віктимології**» є формування у студентів розуміння теоретичних і практичних аспектів віктимізації, тобто процесу становлення жертвою злочину: психологію жертв злочинів, характеристики їхніх потреб, переживань, вміння аналізувати фактори ризику та вплив соціальних, культурних і психологічних обставин на характерологію жертви.

Вивчення дисципліни як міждисциплінарної області знань сприятиме розумінню психологічних наслідків для жертв, таких як травматичні стани, посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) та інші психічні розлади, що виникають внаслідок злочинних дій. Студенти матимуть можливість розвивати навички психологічної підтримки, що дозволить їм ефективно допомагати жертвам у процесі їх відновлення. Крім того, програма включає вивчення правових, соціальних та культурних аспектів, пов'язаних із жертвами, а також механізмів підтримки, які надає правова система. Завдяки цьому студенти будуть готові до професійної діяльності з жертвами злочинів, забезпечуючи ефективну психологічну допомогу та підтримку.

Вивчення дисципліни забезпечує формування наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні компетентності:

Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел

Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

Здатність самостійно планувати, організувати та здійснювати психологічне дослідження.

Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Основи віктимології**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП): Загальна психологія, Психодіагностика, Адиктологія та психологія деструктивної поведінки.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Клінічна психологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання:

Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

Приймати та аргументувати власні рішення щодо розв'язання психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності.

Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів

Володіти основними діагностичними методами практичної діяльності психолога

Використовувати методи дослідження пізнавальних і емоційних процесів, психічних станів індивідуально-психологічних особливостей і спілкування

Володіти методами діагностики психічних процесів, станів і властивостей особистості, інтерпретувати психічні явища

Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість проведених інтервенцій

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- залік;
- термінологічні диктанти;
- тести;
- есе;
- презентації результатів СРС.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: індивідуальне усне опитування, індивідуальне письмове опитування, тестовий контроль (I-II рівня) (письмовий та онлайн), вирішення типових практичних завдань.

Форма модульного контролю: письмова модульна контрольна робота (теоретичні питання, тестові та практичні завдання).

Форма підсумкового семестрового контролю: усний (стаціонарно чи онлайн) залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	СРС	50	100
50							

T1, T2 ... – теми, СРС – самостійна робота студента

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
---	--	--	--	--	--	----------------------------	------

T6	T7	T8	T9	T10	СРС	50	100
50							

T1, T2 ... – теми, СРС – самостійна робота студента

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	10	50
Усна відповідь	5	20
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	10
Написання есе	1	10
Презентація результатів СРС	1	10
Модульна контрольна робота	1	50
Сума	—	100

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	10	50
Усна відповідь	5	20
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	10
Написання есе	1	10
Презентація результатів СРС	1	10
Модульна контрольна робота	1	50
Сума	—	100

Примітка. Навчання на сайті <https://prometheus.org.ua/> ПРОГРАМИ ЄС ЕРАЗМУС+ 3 поданням сертифікату про результат навчання.

При оцінюванні СРС визнаються та зараховуються результати неформального та/або інформального навчання, які за тематикою та змістом відповідають як ОК в цілому, так і його складовим (розділ, тема, індивідуальне завдання тощо), передбачені РП даного освітнього компонента (Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, уведеного в дію наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» № 99/01-04 від 19.12.2023 р.(п.2.8, п.2.9)).

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Упродовж семестру з дисципліни проводиться 2 модульні контрольні роботи (МКР). Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок студентів у межах окремого змістового модулю здійснюються за 100-бальною шкалою. МКР складається з вирішення тестових завдань, теоретичних питань та ситуаційних задач. Розподіл балів за результат виконання МКР визначається таким чином: максимально 50 балів – МКР. До модульної контрольної роботи допускаються всі студенти. На виконання письмового компонента МКР відводиться до двох академічних годин. В МКР є 15 тестових завдань, глосарій (5 термінів), 2 теоретичні питання, 1 ситуаційна задача. Правильна відповідь за кожний окремий тест оцінюється в 1 бал, за терміни – по 1 балу, теоретичне питання – у 10 балів, за ситуаційну задачу – 10 балів. За допомогою письмової модульної контрольної роботи оцінюється ступінь засвоєння пройденого матеріалу за максимальною рейтинговою оцінкою – 50 балів (див. табл. 2). Студент, який не з'явився на МКР з поважної причини, може пройти його у визначений кафедрою термін.

Шкала контролю модульної контрольної роботи

Показники	Бали
Письмова модульна контрольна робота:	
- тестові завдання (за кожен правильну відповідь нараховується 1 бал)	0 – 50
- термінологічний диктант (5 термінів за кожен правильну відповідь нараховується 1 бал)	0-5
2 теоретичні питання (за кожен правильну відповідь нараховується 10 балів)	0-30
ситуаційна задача	0-15

Оцінювання самостійної роботи студентів:

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при змістовому модульному контролі. Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента залежить від її обсягу і значимості, але не більше 20 балів. Ці бали додаються до суми балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність. Самостійна робота передбачає виконання індивідуальних проєктів: 1) монологічна відповідь на питання за обраною тематикою,

анотація рекомендованих теоретичних джерел, тезовий план до першоджерел; 2) підготовка презентації на обрану тему та її представлення на практичному занятті.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів

Бали	Критерії оцінювання
8-10	Відмічається високий рівень володіння понятійним апаратом, розлоге розкриття проблемних питань, винесених для самостійного опрацювання, вільне оперування науковою термінологією, вміння висловити власну думку і аргументовано її доводити, вести дискусію. Вільно використовуються міжпредметні зв'язки
7-6	Виявляється здатність до узагальнень, систематизації самостійно опрацьованих базових та додаткових джерел. Самостійний пошук необхідної інформації в довідниковій літературі. Теоретичний матеріал відтворює достатньо повно, але у професійно-орієнтованих завданнях припускається помилок. Здатність до аналітико-синтетичної діяльності дозволяє висловлювати власну думку щодо змісту проблемних питань та робити обґрунтовані висновки.
5-4	Студент в цілому орієнтується в питаннях, проте не може чітко висвітлити базові положення, помиляється у використанні понятійного апарату, виявляє низьку поінформованість щодо змісту рекомендованих джерел. Питання, винесені для самостійного опрацювання, розкриває неповністю, матеріал викладає нелогічно, висновки не розкривають суті порушеного питання. Припускається типових помилок, потребує допомоги викладача/колег у систематизованому відтворенні теоретичного матеріалу та у вирішенні завдань практичного змісту. Інформація відтворюється на репродуктивному рівні, фіксуються значні утруднення при необхідності самостійного аналізу матеріалу. Сформовані уміння використовуються лише щодо стандартних ситуацій.
3-1	Володіння психологічною термінологією на низькому рівні. Зміст самостійно опрацьованого навчального матеріалу відтворюється фрагментарно. Конспект з питань самостійно досліджуваної проблематики не структурований, не систематизований, містить грубі фактичні помилки. Відсутні висновки. Неправильно оформлені покликання на джерела. Самостійна робота формально відтворює окремі положення досліджуваної проблематики. Наявні значні фактичні помилки, нерозуміння змісту матеріалу, що винесений для самостійного опрацювання

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться у вигляді **заліку** в кінці семестру і дає можливість визначити кінцевий ступінь рівня і якості засвоєння студентами теоретичних знань та практичних вмінь і навичок з даної дисципліни. Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів. Переведення даних 100-бальної шкали у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному в таблиці. Студенти, підсумкова модульна оцінка яких становить 35-59 балів, зобов'язані пройти підсумковий (семестровий) контроль у формі заліку, що передбачено робочим навчальним планом.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС

Сума	Оцінка за	Оцінка за національною шкалою
------	-----------	-------------------------------

балів	шкалою ECTS	для іспиту, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
81–89	B	добре	
71–80	C		
61–70	D	задовільно	
51–60	E		
0-50	FX	незадовільно	не зараховано
	F		

До підсумкового (семестрового) контролю з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали умови договору про навчання та усі види обов'язкових робіт (самостійних завдань, рефератів тощо), передбачених робочою програмою, а також підсумкова модульна оцінка яких становить менше 35 балів. Відповідальний працівник деканату у відомості проти прізвища такого студента робить позначку «недопущений». Якщо підсумкова модульна оцінка становить не менше 60 балів, то за згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова (семестрова) оцінка з навчальної дисципліни. Вона може бути виставлена у відомість обліку успішності та залікову книжку (індивідуальний навчальний план) до початку екзаменаційної сесії, відразу після оголошення результатів останнього модульного контролю. При цьому присутність студента є обов'язковою. За наявності бажання підвищити рейтинг студент складає залік. Для підвищення позитивної оцінки надається одна спроба. Незалежно від того, чи студент складає залік/іспит у зв'язку з тим, що в нього підсумкова модульна оцінка незадовільна (35-59 балів), чи з метою підвищення позитивної оцінки, викладач виставляє студенту оцінку, керуючись виключно рівнем його знань, виявлених на залікові, тобто, виходячи із 100 балів, але при цьому виставлена підсумкова (семестрова) оцінка не може бути нижчою за підсумкову модульну оцінку.

У «Положенні про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті», що затверджено Наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» №698/01-17 від 08.05.2015 р. вказано, що ключовою проблемою визначення рівня знань студентів під час проведення екзаменів та заліків є критерії оцінок. При цьому необхідно керуватися таким: Оцінка «відмінно»

A (90-100). Студент вмє ставити проблему і обрати спосіб її дослідження; аналізує причинно-наслідкові зв'язки між явищами, що досліджуються, має первинні знання про систему психологічної служби, про виробничі функції, типові задачі діяльності фахівця з психології, про загальні вимоги до властивостей і якостей особистості психолога, про етичні аспекти професійної діяльності психолога; знає про сфери професійної діяльності, виробничі функції, типові задачі, професійно-етичні засади діяльності психолога у закладах науково-дослідної, прикладної та практичної психології; розуміє структуру, функції, основні завдання, головні напрями та зміст діяльності психологічної служби, види, зміст та форми професійної діяльності психолога; здійснює пошук джерел і каналів інформації, добирає та структурує матеріал для розкриття певного питання; в діяльності обґрунтовує використання ефективних форм, методів, засобів; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку набуває; вмє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях; вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, демонструючи особистісну позицію.

Оцінка «добре» В (82-89). Студент повністю опанував і вільно володіє матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях; вміє аналізувати причинно-наслідкові зв'язки між соціально-психологічними явищами, що досліджуються; самостійно визначає власні психічні особливості та використовує особистісні ресурси, володіє навичками спостережливості, сприймання, уваги, уваги, прийомами мнемотехніки і розвитку мислення, ідентифікує індивідуально-психологічні особливості людини, її емоційні стани, володіти техніками розвитку творчої особистості, розвиває та вдосконалює власні риси та якості, від яких залежить цілісна адекватна поведінка та успішність і ефективність майбутньої професійної діяльності; розуміє вплив соціопсихологічних факторів на виникнення змін у діяльності особистості, вміє застосовувати здобуті теоретичні знання на практиці, але допускає неточності у формулюванні термінів, помилки в інтерпретації результатів наведених прикладів.

Оцінка «добре» С (74-81). Студент добре орієнтується у змісті програмного матеріалу, має практичні навички, може визначити практичну значимість психологічних знань, може використовувати сучасні методи дослідження, але у процесі виконання самостійних робіт допускає помилки, не обґрунтовує висновки.

Оцінка «задовільно» D (64-73). Студент знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії; аналізує причинно-наслідкові зв'язки між психічними явищами, що досліджуються; знає структуру та проблематику курсу, але не може пояснити використання психологічних аспектів розвитку особистості у практичній роботі; допускає помилки при виконанні завдань.

Оцінка «задовільно» E (60-63). Студент знає основні теми навчальної дисципліни, але його знання мають загальний характер; вміння і навички, необхідні для практичного використання знань недостатньо сформовані, виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання носять репродуктивний характер.

Оцінка «незадовільно» FX (35-59). Студент має фрагментарні знання з усього курсу, виявляє суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу. Не вміє викласти зміст програмного матеріалу. Недостатньо сформовані практичні навички щодо проведення диференційної діагностики особистісних особливостей розвитку та тлумаченні отриманих даних, допускає суттєві помилки у виконанні завдань, передбачених програмою. Оцінка «незадовільно» F (0-34). Студент не знає програмного матеріалу, відтворює окремі факти; допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою; не працював на практичних заняттях; не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни. При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру. Оцінювання рівня і якості знань студентів заочного відділення

Оцінювання якості знань студентів заочного відділення в умовах організації навчального процесу за кредитно-модульною системою здійснюється за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні засади предметної області віктимології

- 1. Вступ до віктимології.** Визначення, предмет і мета віктимології як науки.
- 2. Історія розвитку віктимології:** Основні етапи та ключові концепції становлення віктимології.
- 3. Класифікація жертв злочинів:** Типологія жертв за різними критеріями (вік, стать, соціальний статус тощо).

4. **Основні теорії жертвування:** Взаємодія між злочинцем і жертвою. Теорії про те, чому люди стають жертвами.
5. **Жертви та їх роль у злочинному процесі:** Вплив поведінки жертви на розвиток злочину.
6. **Фактори ризику стати жертвою злочину:** Соціальні, психологічні, економічні та культурні фактори.
7. **Жертви насильницьких злочинів:** Особливості віктимізації у випадках насильницьких злочинів (убивства, зґвалтування, напад).
8. **Жертви домашнього насильства:** Особливості віктимізації у випадках насильства в сім'ї. Діти як жертви злочинів. Психологічні наслідки віктимізації для дітей та специфіка роботи з ними.

Модуль 2. Особливості детермінації віктимної поведінки окремих категорій жертв злочинів.

9. **Сексуальна віктимізація:** Психологічні, соціальні та правові аспекти роботи з жертвами сексуальних злочинів.
10. **Жертви торгівлі людьми:** Вивчення причин і наслідків віктимізації в контексті торгівлі людьми.
11. **Психологічні наслідки для жертв:** Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) та інші травматичні реакції.
12. **Соціальна підтримка жертв:** Методи та програми підтримки для жертв злочинів.
13. **Віктимізація особливих груп населення:** Вивчення віктимізації серед людей з інвалідністю, ЛГБТК+ осіб, мігрантів тощо.
14. **Профілактика віктимізації:** Методи запобігання злочинам і зниження ризиків для потенційних жертв.
15. **Вторинна віктимізація:** Як система правосуддя, медіа та суспільство можуть повторно травмувати жертв.
16. **Роль психолога у роботі з жертвами:** Техніки психологічного консультування та терапії для жертв.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин: 120				
	Форма навчання: денна				
	Усього	у тому числі			
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
7-й семестр					
Модуль 1. Загальні засади предметної області віктимології					
Тема 1. Вступ до віктимології: Визначення, предмет і мета віктимології як науки.	5		2		3

Тема 2. Історія розвитку віктимології: Основні етапи та ключові концепції становлення віктимології.	5		2			3
Тема 3. Класифікація жертв злочинів: Типологія жертв за різними критеріями (вік, стать, соціальний статус тощо).	7	2	2			3
Тема 4. Основні теорії жертвування: Взаємодія між злочинцем і жертвою. Теорії про те, чому люди стають жертвами.	7	2	2			3
Тема 5. Жертви та їх роль у злочинному процесі: Вплив поведінки жертви на розвиток злочину.	7	2	2			3
Тема 6. Фактори ризику стати жертвою злочину: Соціальні, психологічні, економічні та культурні фактори.	7	2	2			3
Тема 7. Жертви насильницьких злочинів: Особливості віктимізації у випадках насильницьких злочинів (убивства, зґвалтування, напад).	6	1	2			3
Тема 8. Жертви домашнього насильства: Особливості віктимізації у випадках насильства в сім'ї. Діти як жертви злочинів. Психологічні наслідки віктимізації для дітей та специфіка роботи з ними.	8	1	4			3
Модульна контрольна робота	2		2			
Разом	54	10	20			24
Модуль 2. Особливості детермінації віктимної поведінки окремих категорій жертв злочинів.						
Тема 9. Сексуальна віктимізація: Психологічні, соціальні та правові аспекти роботи з жертвами сексуальних злочинів.	7		4			5
Тема 10. Жертви торгівлі людьми: Вивчення причин і наслідків віктимізації в контексті торгівлі людьми	7		2			5
Тема 11. Психологічні наслідки для жертв: Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) та інші травматичні реакції	9	2	2			5
Тема 12. Соціальна підтримка жертв: Методи та програми підтримки для жертв злочинів	9	2				5
Тема 13 Віктимізація особливих груп населення: Вивчення віктимізації серед людей з інвалідністю, ЛГБТК+ осіб, мігрантів тощо.	9	2	2			5
Тема 11. Профілактика віктимізації: Методи запобігання злочинам і зниження ризиків для потенційних жертв.	9	2				5

Тема 12. Вторинна віктимізація: Як система правосуддя, медіа та суспільство можуть повторно травмувати жертв.	8	2	4			3
Тема 13. Роль психолога у роботі з жертвами: Техніки психологічного консультування та терапії для жертв.	5		2			3
Модульна контрольна робота	2		2			
Залік	2		2			
Разом за модуль	66	10	20			36
Разом за семестр	120	20	40			60

6. 3. Теми практичних занять

Теми практичних занять	Кількість годин	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Модуль 1		
Вступ до віктимології: Визначення, предмет і мета віктимології як науки.	2	
Історія розвитку віктимології: Основні етапи та ключові концепції становлення віктимології.	2	
Класифікація жертв злочинів: Типологія жертв за різними критеріями (вік, стать, соціальний статус тощо).	2	
Основні теорії жертвування: Взаємодія між злочинцем і жертвою. Теорії про те, чому люди стають жертвами.	2	
Жертви та їх роль у злочинному процесі: Вплив поведінки жертви на розвиток злочину.	2	
Фактори ризику стати жертвою злочину: Соціальні, психологічні, економічні та культурні фактори.	2	
Жертви насильницьких злочинів: Особливості віктимізації у випадках насильницьких злочинів (убивства, зґвалтування, напад).	2	
Жертви домашнього насильства: Особливості віктимізації у випадках насильства в сім'ї. Діти як жертви злочинів. Психологічні наслідки віктимізації для дітей та специфіка роботи з ними.	2	
Модульна контрольна робота	2	
Модуль 2		

Сексуальна віктимізація: Психологічні, соціальні та правові аспекти роботи з жертвами сексуальних злочинів.	4	
Жертви торгівлі людьми: Вивчення причин і наслідків віктимізації в контексті торгівлі людьми.	2	
Психологічні наслідки для жертв: Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) та інші травматичні реакції.	2	
Соціальна підтримка жертв: Методи та програми підтримки для жертв злочинів..	2	
Віктимізація особливих груп населення: Вивчення віктимізації серед людей з інвалідністю, ЛГБТК+ осіб, мігрантів тощо.	2	
Профілактика віктимізації: Методи запобігання злочинам і зниження ризиків для потенційних жертв.	2	
Вторинна віктимізація: Як система правосуддя, медіа та суспільство можуть повторно травмувати жертв.	4	
Роль психолога у роботі з жертвами: Техніки психологічного консультування та терапії для жертв	2	
Модульна контрольна робота	2	
Разом за семестр	40	

6.4. Самостійна робота

Назви змістових модулів і тем	Форма навчання: денна	Форма навчання: заочна
Вступ до віктимології: Визначення, предмет і мета віктимології як науки. Предмет віктимології. Цілі, завдання, функції віктимології. Методологія і методика віктимологічних досліджень. Огляд віктимологічних досліджень у світі	3	
Історія розвитку віктимології: Основні етапи та ключові концепції становлення віктимології. Жертва злочину в системі середньовічної кримінальної юстиції. Загальна теорія віктимології та спеціальні віктимологічні теорії. Розвиток віктимології за кордоном (аналіз вчення Х. фон Хентіга, Б. Мендельсона, Г. Елленбергера, Е. Фаттаха, І. Аттілі, Е. Віано). Історія віктимології в СРСР (Л.В.Франк, В.П.Коновалов, Д.В.Рівман, В.Я.Рибальська, Я.І.Гілінський, В.С.Мінська, Ю.М. Антонян та інші). Перспективи розвитку віктимології в Україні (Ю.В. Баулін, В.О. Туляков, О.М. Джужа, В.Є. Христенко, М.В. Сенаторов, Т.І. Присяжнюк).	3	
Класифікація жертв злочинів: Типологія жертв за різними критеріями (вік, стать, соціальний статус тощо). Жертва злочину та суміжні поняття. Антисупільна поведінка жертви як предмет	3	

<p>віктимологічного вивчення. Методи дослідження жертв злочинів. Структура жертви злочину. Типологія і класифікація жертв злочину. Віктимність та її основні властивості. Види віктимності. Масова віктимність. Індивідуальна віктимність. Криміногенне значення віктимності. Страх перед злочинністю як криміногенний фактор. Поняття механізму віктимної поведінки. Роль жертви в механізмі злочинної поведінки. Види механізму віктимної активності. Механізм індивідуальної віктимної поведінки та його елементи. Поняття віктимізації. Властивості віктимізації. Системно-структурний аналіз віктимізації. Віктимізація: процес і результат</p>		
<p>Основні теорії жертвування: Взаємодія між злочинцем і жертвою. Теорії про те, чому люди стають жертвами. Презентувати теорії (за вибором)</p>	3	
<p>Жертви та їх роль у злочинному процесі: Вплив поведінки жертви на розвиток злочину.</p>	3	
<p>Фактори ризику стати жертвою злочину: Соціальні, психологічні, економічні та культурні фактори. Загальнокримінологічне поняття детермінант злочинності і специфіка віктимологічних детермінант злочинності. Антивіктимогенні детермінанти. Детермінація віктимності як масового явища. Демографічні передумови віктимності. Психологічні та поведінкові передумови віктимності.</p>	3	
<p>Жертви насильницьких злочинів: Особливості віктимізації у випадках насильницьких злочинів (убивства, зґвалтування, напад). Поняття і характеристика насильницьких злочинів. Характеристика осіб, що є потерпілими від насильницьких злочинів. Віктимологія умисних вбивств. Віктимологія статевих злочинів. Стратегія нейтралізації конфлікту в сімейно-побутових відносинах. Віктимологічне запобігання, припинення і профілактика насильницьких злочинів та злочинів у сфері сімейно-побутових відносин.</p>	3	
<p>Жертви домашнього насильства: Особливості віктимізації у випадках насильства в сім'ї. Діти як жертви злочинів. Психологічні наслідки віктимізації для дітей та специфіка роботи з ними. Віктимологія статевих злочинів. Стратегія нейтралізації конфлікту в сімейно-побутових відносинах. Віктимологічне запобігання, припинення і профілактика насильницьких злочинів та злочинів у сфері сімейно-побутових відносин.</p>	3	
<p>Сексуальна віктимізація: Психологічні, соціальні та правові аспекти роботи з жертвами сексуальних злочинів. Навести приклади, описати особливості</p>	5	
<p>Жертви торгівлі людьми: Вивчення причин і наслідків</p>	5	

віктимізації в контексті торгівлі людьми. Міжнародно-правові основи захисту жертв злочину Міжнародно-правові акти щодо захисту прав жертви злочину. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочину і зловживання владою. Правовий статус потерпілих від злочинів за кримінально-процесуальним кодексом України. Забезпечення безпеки потерпілим від злочинів		
Психологічні наслідки для жертв: Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) та інші травматичні реакції. Навести приклади, описати особливості	5	
Соціальна підтримка жертв: Методи та програми підтримки для жертв злочинів. Навести приклади, описати особливості.	5	
Віктимізація особливих груп населення: Вивчення віктимізації серед людей з інвалідністю, ЛГБТК+ осіб, мігрантів тощо. Навести приклади, описати особливості зазначених груп населення.	5	
Профілактика віктимізації: Методи запобігання злочинам і зниження ризиків для потенційних жертв. Поняття і система віктимологічної профілактики. Принципи віктимологічної профілактики. Види віктимологічної профілактики злочинів. Загальна віктимологічна профілактика Індивідуальна віктимологічна профілактика. Стратегія нейтралізації криміногенного конфлікту. Методика підготовки профілактичних пам'яток. Нормативні основи віктимологічної профілактики злочинів. Суб'єкти віктимологічної профілактики	5	
Вторинна віктимізація: Як система правосуддя, медіа та суспільство можуть повторно травмувати жертв. Навести приклади, описати особливості вторинного травмування.	3	
Роль психолога у роботі з жертвами: Техніки психологічного консультування та терапії для жертв. Підготувати есе.	3	
Разом за семестр	60	

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Обладнання: фліп-чарт, мультимедійний проектор (монітор), комп'ютер (стаціонарний чи ноутбук), сайт електронного навчання ДВНЗ «УЖНУ».

Методи навчання

Основні форми навчального процесу при вивченні дисципліни «Основи віктимології»:

- навчальні заняття
- самостійна робота студентів
- робота в наукових бібліотеках та мережі Інтернет.

Види навчальної роботи студентів:

- лекція
- практичне заняття
- консультація

- залік.

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни «**Основи віктимології**» використовуються різноманітні методи навчання, а саме: вербальні (словесні), наочні та практичні методи, які включають в себе як подання матеріалу викладачем (лекція, розповідь, пояснення, бесіда), так і роботу студентів з книжкою (підручником, довідковою, науково-популярною і навчальною літературою) та глобальною мережею Інтернет та ін.

Метод викладання навчального матеріалу визначаються викладачем в залежності від цілей і завдань, виду занять, змісту теми, можливостям (інтелектуальним, психологічним, морально-етичним тощо) студентів, наявним умовам і часу, відведеному для вивчення теми. В ході лекцій використовуються наступні методи: пояснювально-ілюстративний, або інформаційно-рецептивний метод (розповідь, лекція, пояснення, робота з роздатковим матеріалом, підручником, демонстрація та ін.) проблемний метод подачі навчального матеріалу, частково-пошуковий або евристичний методи (викладач розділяє проблему на частини, студенти здійснюють окремі кроки щодо розв'язування під проблем).

Під час викладання навчального матеріалу лекції використовується мультимедійна презентація.

Перелік методів навчання, що використовуються у процесі вивчення дисципліни:

1) за типом пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний; репродуктивний; проблемного викладу; дослідницький; аналітичний; індуктивний; дедуктивний

2) за основними етапами процесу: формування знань; формування умінь і навичок; застосування знань; узагальнення; закріплення; перевірка

3) за системним підходом: стимулювання та мотивація; контроль та самоконтроль

4) за джерелами знань: словесні – розповідь, пояснення, лекція; наочні – демонстрація, ілюстрація

5) за рівнем самостійної розумової діяльності: проблемний; частково-пошуковий; дослідницький; метод проблемного викладання.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Навчально-методичний посібник «Психологічні основи віктимології» /Уклад.: С. О. Гарькавець– Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. 170 с.
<https://dspace.snu.edu.ua/handle/123456789/575>

Допоміжна література:

1. Віктимологія та агресологія: навчальний посібник / [Н.Ю.Воляннюк (теми 2,4); Г.В.Ложкін (теми 1, 5); В.В. Папуш а(теми7,11); В.А.Бараннік (теми 6, 7); В.І.Карамушка (теми 3, 10); О.П. Щотка (теми 8, 9); Н.В.Гордієнко (психодіагностичний практикум); К.В.Сулима (програма психологічного тренінгу корекції агресивної поведінки дітей і підлітків)]; за заг. ред. Н.Ю. Воляннюк, Г.В.Ложкіна. Київ : «ПрінтХауз», 2010. 256с.
2. Гура, С. О. Психологічні особливості віктимної поведінки молодих людей. 2017.
<http://reposit.sc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/6062>
3. Джужа, О. М. (ред.). Кримінологічна віктимологія: посібник. Київ: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2006. 416 с.
4. Karmen, A. Crime Victims: An Introduction to Victimology. Wadsworth Publishing, 2003. ISBN 978-0-534-61632-8.
5. Underwood, T. L., Edmunds, C. Victim Assistance: Exploring Individual Practice, Organizational Policy, and Societal Responses. Springer Publishing Company, 2002.
6. Norgaard, J., Roebuck, B. Theories of Victimisation. 2023.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет:

1. Наукова бібліотека (<http://www.lib.uzhnu.edu.ua/>)
2. Е-репозитарій (<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/university-it/dspace>)
3. Сайт е-навчання (<https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>).